

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/42/2018
Identifikačné číslo spisu: 1016200575
Dátum vydania rozhodnutia: 29.01.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1016200575.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: F. V., nar. X. T. XXXX, bytom E., zast. JUDr. Františkom Turákom, bytom Rumunská 7, Bratislava, korešpondenčná adresa P.O.BOX 1, 830 05 Bratislava 35, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 22448-2/2016-BA zo dňa 3. februára 2016, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 7. decembra 2017 č. k. 1S/69/2016-56, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 7. decembra 2017 č. k. 1S/69/2016-56 z a m i e t a.

II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.
Konanie pred správnym súdom

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“ alebo „krajský súd“) právoplatným rozsudkom č. k. 1S/69/2016-56 zo dňa 7. decembra 2017 postupom podľa ustanovenia § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 22448-2/2016-BA zo dňa 3. februára 2016 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“), ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava č. 700-0218025015-GC04/15 zo dňa 5. augusta 2015, ktorým podľa § 178 ods. 1 písm. a) deviaty bod a § 240 zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z. z.“) bolo samostatne zárobkovo činnnej osobe - žalobcovi predpísané penále v sume 3.565,28 eur za obdobie mesiacov január 2004 až december 2008 vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného do rezervného fondu solidarity (ďalej len „poistné a príspevky“) vo výške 0,05 % z

dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma zaplatená v hotovosti, pričom toto rozhodnutie bolo právnenému zástupcovi žalobcu doručené dňa 20. novembra 2015.

2. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že jeho úlohou v zmysle podanej žaloby bolo posúdiť, či žalovaná postupovala správne, keď žalobcovi napadnutým rozhodnutím predpísala za obdobie mesiacov január 2004 až december 2008 penále v sume 3.565,28 Eur, či penále za obdobie od januára 2004 do januára 2006 nebolo premlčané a či žalovaná nemohla žalobcovi penále odpustiť.

3. Z obsahu súdneho a administratívneho spisu mal súd nesporne preukázané, žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnéj osobe vzniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 01.07.2003. Žalobca ako samostatne zárobkovo činná osoba si nesplnil svoju oznamovaciu povinnosť, keď nepodal prihlášku - Registračný list fyzickej osoby k 01.07.2003. Preto Sociálna poisťovňa pobočka Bratislava rozhodla o vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia žalobcu odo dňa 01.07.2003, rozhodnutím č. 700-0220019622-GC09/2009 zo dňa 19.08.2009. Následne Sociálna poisťovňa pobočka Bratislava žalobcovi predpísala poistné za obdobie rokov 2004 až 2008, a to rozhodnutím z 24.11.2009.

4. Fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je povinná platiť poistné, je povinná poistné odvádzať. Poistné sa platí na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici za kalendárny mesiac pozadu a poistné je splatné do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné (§ 141 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 143 ods. 1 zákona) a túto svoju povinnosť si žalobca voči žalovanej, t.j. zaplatiť poistné riadne a včas, jednoznačne nesplnil. Poistné zaplatil až na základe vykonanej exekúcie, t. j. oneskorene, čo bolo nesporne preukázané aj z prílohy prvostupňového rozhodnutia. Žalobca ani výšku predpísaného poistného a ani obdobie omeškania žalobcu s úhradou dlžného poistného nerozporoval.

5. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia súd dospel k záveru, že žalovaná postupovala správne, keď žalobcovi napadnutým rozhodnutím penále predpísala podľa ust. § 240 zák. o sociálnom poistení, pri zohľadnení ust. § 240 ods. 2 cit. zákona, keď vypočítané penále prevyšujúce dlžnú sumu poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za kontrolované obdobie, krátila o túto prevyšujúcu sumu a penále predpísala v sume 3.565,28 Eur. Žalobca namietal, že žalovaná nesprávne vypočítala penále, pričom túto svoju námietku nijako nešpecifikoval, neuviedol v čom je vypočítané penále nesprávne, ani či táto námietka sa týka dĺžky omeškania žalobcu, respektíve výšky dlžného poistného. V tejto súvislosti správny súd uviedol, že ust. § 240 ods. 1 zákona o sociálnom poistení stanovuje percentuálnu výšku penále, ktoré predpíše sociálna poisťovňa tým osobám, ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odvodili v nižšej sume, a to vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, kedy bola dlžná suma poukázaná na účet sociálnej poisťovne. Takto vypočítané penále je zrejmé aj z prílohy prvostupňového rozhodnutia. Keďže vypočítané penále presiahlo výšku dlžnej sumy predpísaného poistného, Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava správne postupovala v zmysle ust. § 240 ods. 2 zákona o sociálnom poistení keď žalobcovi predpísala penále len do výšky dlžnej sumy poistného. Krátené penále o prevyšujúcu sumu dlžného poistného je tiež nesporne preukázané z prílohy k prvostupňovému rozhodnutiu. A preto súd uvedenej námietke nemohol prisvedčiť.

6. Správny súd neprisvedčil ani žalobcovej námietke o nedostatočnom zistení skutočného stavu veci, lebo žalovaná skutkový stav zistila dostatočne presne a určite, čo vyplýva nielen z napadnutých rozhodnutí, ale aj z celého administratívneho spisu. Nesúhlasil ani s tvrdením žalobcu, že penále za obdobie január 2004 až január 2006 je premlčané, nakoľko ust. § 147 ods. 2 zák. o soc. poistení o poistnom platí primerane na penále, žalovaný postupoval správne, keď na premlčanie penále aplikoval ust. § 147 ods. 2 zák. o soc. poistení o poistnom. Keďže žalobca nesplnil podmienku premlčania práva predpísať poistné v zmysle ust. § 147 ods. 2 zák. o sociálnom poistení, v zmysle ktorého právo predpísať poistné sa nepremlčuje, ak nebola splnená povinnosť v ust. § 228 ods. 1 zákona o sociálnom

poistení, čo žalobca nesplnil, k 01.07.2003 sa v zmysle ust. § 228 ods. 1 cit. zákona neprihlásil na nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie, preto právo sociálnej poisťovne predpísať penále sa nemohlo premlčať. V konaní bolo rovnako preukázané, že žalobca svoju prihlasovaciu povinnosť podať prihlášku do poistenia nesplnil ani dodatočne, preto nemožno vzhľadnúť ani na desaťročnú premlčaciu lehotu od splatnosti poistného v zmysle právneho názoru vysloveného v uznesení Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Sžso/16/2011 zo dňa 15.12.2011.

7. K odpusteniu penále na námietku žalobcu správny súd uviedol, že bez splnenia podmienok stanovených v ust. § 293bl ods. 1 zákona o sociálnom poistení (za zaplatenie dlžného poistného za obdobie pred 01.01.2010 do 31.04.2010) Sociálna poisťovňa nemôže odpustiť povinnosť zaplatiť penále. Žalobca tieto podmienky nesplnil, pretože za všetky mesiace sporného obdobia zaplatil poistné až po 30.04.2010. Zákon o sociálnom poistení neobsahuje žiadne liberalizačné ustanovenie vo vzťahu k odpusteniu povinnosti zaplatiť penále, preto nie je možné odpustiť túto povinnosť na základe nepriaznivej finančnej, či zdravotnej situácie odvádzateľa poistného.

8. Podľa názoru súdu sa žalovaná vysporiadala so všetkými žalobcovými námietkami, napadnuté rozhodnutie je dostatočne odôvodnené, má všetky zákonom predpísané náležitosti a je z neho zrejmé na základe akej správnej úvahy žalovaná dostala k právnomu záveru. Zaoberala sa aj s námietkou žalobcu týkajúcou sa doručovania prvostupňového rozhodnutia. Žalovaná napadnuté rozhodnutie doručovala na adresu žalobcu E. (adresa uvedená v Prihláške do poistenia ako samostatne zárobkovo činná osoba, ktorú Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava, prijala od žalobcu 05.08.1992 a 29.01.1993 a aj v Registračnom liste FO - prihláška zo dňa 17.08.2015), zásielka sa vrátila s poukazom „adresát neznámy“. Aj z novej zistenej adresy žalobcu B. sa zásielka vrátila ako „zásielka neprevzatá v odbernej lehote“. Podľa názoru súdu touto otázkou nebolo ani dôvodné sa zaoberať, pretože žalovaná po zistení, že žalobca je zastúpený na základe splnomocnenia zo dňa 15.12.2010 JUDr. Františkom Turákom akceptovala žalobcovu námietku nesprávneho doručenia prvostupňového rozhodnutia a za deň doručenia prvostupňového rozhodnutia uznala deň 20.11.2015, kedy právny zástupca napadnuté rozhodnutie osobne prevzal. Uvádzaný postup žalovanej preto nemohol žalobcu ukrátiť na jeho právach a bol v jeho prospech.

9. Ďalej žalobca v podanej žalobe namietal aj nezákonnosť rozhodnutia žalovanej zo dňa 19.08.2009 č. 700-0220019622-GC09/2009 - ktorým Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava rozhodla o vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia žalobcu ako samostatne zárobkovo činnnej osoby dňa 01.07.2003 - pretože toto rozhodnutie mu nebolo účinne doručené z dôvodu jeho zdržiavania sa v zahraničí. V súvislosti s touto námietkou krajský súd uviedol, že zákon pripúšťa, aby pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy, správny súd na návrh žalobcu v zmysle ust. § 27 ods. 1 veta prvá SSP posúdi i zákonnosť skôr vydaného rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy, z ktorého preskúvané rozhodnutie alebo opatrenie vychádza, ak bolo preň skôr vydané rozhodnutie alebo opatrenie záväzné a ak skôr vydané rozhodnutie alebo opatrenie nebolo samostatne možné preskúmať správnym súdom podľa § 6 ods. 2. V tejto súvislosti krajský súd konštatoval, že o takéto rozhodnutie v preskúvanej veci nejde. Rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava zo dňa 19.08.2009 č. 700-0220019622-GC09/2009 žalobca osobne prevzal dňa 27.08.2009, odvolanie voči nemu nepodal a preto nadobudlo právoplatnosť dňa 26.09.2009.

10. Správny súd zdôraznil, že prvostupňové rozhodnutie, voči ktorému bolo možné podať opravný prostriedok z dôvodu, že opravný prostriedok voči nemu nebol podaný nadobudlo právoplatnosť, a preto nie je konečným rozhodnutím vo veci samej a ako také je vylúčené zo súdneho prieskumu v zmysle ust. § 7 písm. a) SSP. Tiež poznamenal, že správna žaloba o preskúmanie rozhodnutia sa musí v zmysle ust. § 181 ods. 1 SSP podať v lehote dvoch mesiacov od oznámenia rozhodnutia orgánu verejnej správy, pričom zmeškanie tejto lehoty v zmysle ust. § 181 ods. 4 SSP nemožno odpustiť.

11. Správny súd vzhľadom na uvedené dospel k právnomu záveru totožnému so záverom orgánu verejnej správy a konštatoval, že námietky žalobcu uvedené v žalobe neodôvodňujú zrušenie

napadnutého rozhodnutia. Žalobca ani dodatočne v súdnom konaní predloženými čestnými vyhláseniami nespochybnil zákonnosť napadnutého rozhodnutia a súd nezistil takú vadu, ktorá by mohla mať za následok zmenu napadnutého rozhodnutia. Postup žalovanej, ako aj preskúmané rozhodnutie bolo v súlade so zákonom, nevybočilo zo zákonného rámca a úsudok orgánu verejnej správy je v súlade s logickým a racionálnym uvažovaním. Súd preto žalobu podľa § 190 SSP zamietol.

12. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP a v konaní neúspešnému žalobcovi súd právo na náhradu trov konania nepriznal, keď základným predpokladom priznania náhrady trov konania je vecný úspech v konaní.

II.

Kasačná sťažnosť

13. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť z dôvodu, že krajský súd odňal jeho právnomu zástupcovi možnosť konať pred krajským súdom, ktorý nemal v predmetnej veci rozhodnúť na pojednávaní dňa 7. decembra 2017, ktorého sa zo zdravotných dôvodov jeho právny zástupca nemohol zúčastniť. Mal za to, že zo strany krajského súdu došlo k porušeniu princípu spravodlivého procesu a v tejto súvislosti poukázal na to, že Ústavný súd SR už uviedol, že „Predpokladom uplatnenia práva na spravodlivý proces, ktoré sa zaručuje čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, je nezávislosť a nestrannosť súdu. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu správnym režimom súdnej ochrany podľa Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“ (II. ÚS 71/97. Nález z 15.10.1988. Zbierka náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1988, s. 424).

14. Žalobca zastával názor, že sudca by mal poskytnúť dostatočné záruky, aby sa vylúčili akékoľvek pochybnosti o subjektívnom prístupe pri prerokovaní a rozhodnutí vo veci. Nesprávny postup videl v ľubovoľnom postupe senátu krajského súdu, predovšetkým predsedníčky senátu vo vzťahu k právnomu zástupcovi žalobcu, ako aj z hľadiska jej správania sa voči žalobcovi. Z tohto pohľadu bola nestrannosť senátu krajského súdu vystavená oprávneným pochybnostiam. Nebola uplatnená teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký objektívne javiť v očiach strán.

15. Žalovaná podľa žalobcu od samého začiatku porušila mravné vzťahy a morálku, s čím sa krajský súd vôbec nezaoberal. Krajský súd nepovažoval za potrebné vysporiadať sa s týmito otázkami, pretože mal za to, že práve slušné dobré a mravné vzťahy, ako aj morálka sa stali tabu v rámci nesprávneho úradného postupu a rozhodovania žalovanej v tejto veci, a to od samého začiatku. Žalovaná uviedla žalobcu do omylu, keďže raz mu oznámili, že sa musí prihlásiť, a potom mu povedali, že môže byť aj samoplátcom.

16. Ďalším dôvodom kasačnej sťažnosti bola skutočnosť, na ktorú žalobca poukazoval už od počiatku, že prvostupňové rozhodnutie nemohlo dňa 26. septembra 2015 nadobudnúť právoplatnosť, keďže sa v tomto termíne nachádzal mimo územia Slovenskej republiky, pričom kópiu tohto rozhodnutia prevzal jeho právny zástupca až dňa 20. novembra 2015 osobne v pobočke žalovanej.

17. Spornou bola podľa žalobcu aj skutočnosť, že žalovaná vydala rozhodnutie o penále za obdobie roku 2004 až v roku 2015, keď jej nič nebránilo vydať toto rozhodnutie už v roku 2005, čím by sa predišlo ďalším penále za ďalšie obdobia.

18. Podľa názoru žalobcu napadnutý rozsudok nie je objektívny, presvedčivý a ani spravodlivý. Senát krajského súdu podcenil otázky spojené s podstatou veci, keď prezentoval záujmy žalovanej.

19. Napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný aj pre jeho nezrozumiteľnosť ohľadne výpočtu výšky penále, keď sa ani nevykonala žiadna kontrola správneho výpočtu jeho výšky.

20. Krajský súd neuviedol v odôvodnení rozsudku zrozumiteľne, ktoré skutočnosti mal za preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, keďže nezobral do úvahy viaceré dôkazy, ktoré predložil žalobca a ktoré sa nachádzajú v spise (čestné vyhlásenia), ktoré bezdôvodne žalovaná považuje za bezvýznamné; taktiež krajský súd neuviedol, akými úvahami sa riadil pri hodnotení dôkazov, prečo nevykonal ďalšie dôkazy a taktiež neuviedol aký učinil záver o skutkovom stave a ako vec posúdil po právnej stránke. Z týchto dôvodov je podľa názoru žalobcu rozsudok krajského súdu nepreskúmateľný.

21. Rozsudok krajského súdu je nepreskúmateľný aj z toho dôvodu, že právny zástupca žalobcu chcel predložiť ďalšie dôkazy, k čomu nemohlo dôjsť, pretože mu v tom bránil jeho zdravotný stav; nemohol chodiť s chôdzou má značné problémy, o čom má početné lekárske správy. Z toho vyplýva, že krajský súd nemal rozhodnúť, ale mal odročiť pojednávanie na dobu neurčitú.

22. Z horeuvedených dôvodov žalobca navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 7. decembra 2017 č. k. 1S/69/2016-56 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti

23. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že žalobca vznáša totožné námietky, ku ktorým sa už vyčerpávajúcim spôsobom vyjadrila, pričom napriek obsiahlym vysvetleniam žalobca opakovane rozporuje tie isté skutočnosti.

24. Žalovaná zotrvala na právnom názore, že penále za sporné obdobie bolo žalobcovi predpísané v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ktorý v § 24 ukladá Sociálnej poisťovni povinnosť, nie možnosť, predpísať odovzdávateľovi poistného penále za neodvedenie poistného včas, správnej sume, resp. za neodvedenie poistného vôbec. Zdôraznila, že zákon o sociálnom poistení v žiadnom zo svojich ustanovení neukladá Sociálnej poisťovni lehotu, v ktorej je povinná penále predpísať.

25. Keďže žalobca, ako povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba, poistné za sporné obdobie preukázateľne nezaplatil v súlade s § 143 ods. 1 zákona o sociálnom poistení bola Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava, podľa ustanovenia § 240 ods. 1 zákona o sociálnom poistení povinná penále predpísať. V prípade, ak by žalobca plnil svoje odvodové povinnosti voči Sociálnej poisťovni v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o sociálnom poistení, nevznikli by právne skutočnosti podmieňujúce predpísanie penále. Pri predpísaní penále vychádzala Sociálna poisťovňa z dlžnej sumy poistného za sporné obdobie, ktoré žalobca uhradil po lehote splatnosti poistného. Keďže takto vypočítaná suma penále presiahla výšku dlžnej sumy poistného za sporné obdobie, Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava, postupovala v zmysle § 240 ods. 2 zákona o sociálnom poistení a žalobcovi predpísala penále len do výšky dlžnej sumy poistného.

26. Žalovaná poukázala tiež na to, že žalobca v kasačnej sťažnosti opätovne uvádza, že ho Sociálna poisťovňa svojim konaním uviedla do omylu, avšak toto svoje vyjadrenie bližšie nekonkretizuje. Dopĺňa len, že ho Sociálna poisťovňa informovala, že je povinný prihlásiť sa na povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie, ale že rovnako môže byť aj samoplátcom. Uvedená informácia sa zakladá na pravde, pretože zákon o sociálnom poistení nevyklučuje súbeh poistení. Dobrovoľne poistená fyzická osoba a samostatne zárobkovo činná osoba sú rôzni platitelia poistného. Kým povinné

nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká, resp. zaniká priamo zo zákona, naproti tomu dobrovoľné poistenie fyzickej osoby je prejavom vôle fyzickej osoby byť dobrovoľne zúčastnený na jednotlivých poisteniach. Prihlásením sa na dobrovoľné poistenie v zmysle § 23 zákona o sociálnom poistení, ale vzniká tejto fyzickej osobe (ako dobrovoľne poistenej osobe) povinnosť odvádzať poistné včas (v lehote splatnosti poistného) a v správnej sume z určeného vymeriavacieho základu, v príslušnej percentuálnej sadzbe v zmysle zákona o sociálnom poistení. Táto odvodová povinnosť zaniká fyzickej osobe iba dňom odhlásenia sa z dobrovoľného poistenia, a to najskôr odo dňa podania Registračného listu fyzickej osoby - odhlášky (nie skôr).

27. Vzhľadom na skutočnosť, že žalovaná akceptovala námietku žalobcu, týkajúcu sa nesprávneho doručovania prvostupňového rozhodnutia číslo: 700-0218025015-GC04/15 zo dňa 5. augusta 2015 už v rámci odvolacieho konania, považovala opakované rozporovanie danej skutočnosti za absolútne neopodstatnené a nemajúce vplyv na zákonnosť preskúmaného rozhodnutia číslo: 22448-2/2016-BA zo dňa 3. februára 2016.

28. Pokiaľ žalobca žiadal konajúci súd o spravodlivé rozhodnutie vo veci, žalovaná uviedla, že právo sociálneho zabezpečenia patrí do oblasti verejného práva, pričom platí, že normy verejného práva sú kogentného charakteru, t.j. sú prikazujúce a zakazujúce, čo znamená, že od príslušnej právnej normy sa nemožno odchýliť, ak to zákonná úprava neumožňuje. Z uvedeného dôvodu je Sociálna poisťovňa povinná striktné dodržiavať v aplikačnej praxi ustanovenia zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a nemôže hľadať také riešenie, ktoré by bolo v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti, resp. v súlade s prirodzeno-právnymi princípmi. Podľa právneho názoru Sociálnej poisťovne princíp právnej istoty a spravodlivosti v práve sociálneho zabezpečenia znamená, že je potrebné zabezpečiť, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia vyvíja náležitú snahu, aby takéto rozdiely nevznikali a pristupuje ku všetkým účastníkom konania rovnako.

29. Žalovaná poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sžso/80/2014 zo dňa 31. mája 2016, z ktorého taktiež vyplýva, že „... právne normy odvetvia sociálneho práva sa vyznačujú kogentným charakterom, ktorý vo všeobecnosti neumožňuje ich aplikačnú tvrdosť v individuálnom prípade zmierniť, a preto idea aplikačnej spravodlivosti hmotného sociálneho práva tak, ako ju prezentuje krajský súd, nemá v prejednávanej veci opodstatnenie, pokiaľ spoločnosť spravodlivosť chápe ako určitú vlastnosť spoločenského poriadku, ktorá, hoci silne preniká do práva, tak ho dominantne neovláda, ale pôsobí na neho spolu s ideou zákonnosti.“ Najvyšší súd Slovenskej republiky ďalej uvádza, že „... idea aplikačnej spravodlivosti prezentovaná krajským súdom nepochybne vedie nie k extenzívnemu ale k extrémnemu poňatiu výkladu práva bez prihliadnutí na teóriu formálnej a etickej, resp. distributívnej a redistributívnej (procedurálnej) formy spravodlivosti (viď právne teoretické závery obsiahnuté v starogréckych modeloch spravodlivosti alebo v dielach Johna Rawlsa, Dworkina či Cohena), kedy by výsledok aplikácie práva výslovne záležal iba na individuálnom zložení orgánu súdnej moci. Toto by nepochybne malo dopad na popretie ústavného princípu predvídateľnosti práva a k potlačeniu právnej istoty, ako hlavnej funkcie objektívneho práva.“ Predmetným rozsudkom Najvyšší súd Slovenskej republiky zmenil rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2S 306/2013-36 zo dňa 18. júna 2014, v ktorom krajský súd dospel k záveru, že žaloba je dôvodná, pretože rozhodnutia sú zjavne nespravodlivé a žalobca bol nimi ukrátený na svojich právach tak, že žalobu zamietol.

30. Žalovaná uviedla, že pri predpísaní penále postupovala v súlade so zákonom o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, pričom konala len v medziach predmetného zákona. V žiadnom prípade pri vydaní napadnutých rozhodnutí neprekročila právomoci, ktoré jej dáva citovaný zákon.

31. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaná navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1S/69/2016-56 zo dňa 7. decembra 2017 ako nedôvodnú zamietol.

IV.

Posúdenie vecí kasačným súdom

32. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačnej sťažnosti nemožno priznať úspech.
33. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR. Rozsudok bol verejne vyhlásený 29. januára 2020 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).
34. Podľa § 438 ods. 1 SSP kasačnou sťažnosťou možno napadnúť právoplatné rozhodnutie krajského súdu.
35. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.
36. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.
37. Podľa § 440 ods. 1 písm. f), g) a h) SSP kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci alebo sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu.
38. Podľa § 190 SSP, ak správny súd po preskúmaní rozhodnutia alebo opatrenia žalovaného dospeje k záveru, že žaloba nie je dôvodná, rozsudkom ju zamietne.
39. Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým bolo žalobcovi predpísané penále.
40. Podľa § 240 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom v rozhodnom čase, fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.
41. Podľa § 240 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z., predpísané penále podľa odseku 1 nemôže presiahnuť dlžnú sumu poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za kontrolované obdobie. Sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak penále za kontrolované obdobie nie je vyššie ako 3,32 eura.
42. Podľa § 147 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z., právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak.
43. Podľa § 147 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z., právo predpísať poistné sa nepremlčuje, ak nebola splnená povinnosť ustanovená v § 228 ods. 1 a § 231 ods. 1 písm. b).
44. Podľa § 241 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z., na pokuty a na penále platia ustanovenia § 142 ods. 6 a 7, § 143 ods. 3 a § 145 až 147 o poistnom primerane.

45. Podľa § 228 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 samostatne zárobkovo činná osoba je povinná prihlásiť sa na nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie najneskôr do ôsmich dní od vzniku týchto poistení a odhlásiť sa z týchto poistení do ôsmich dní od ich zániku.

46. Podľa § 228 ods. 6 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2008 (od 1. januára 2010 ide o § 228 ods. 7) samostatne zárobkovo činná osoba je povinná plniť povinnosti podľa odseku 3 na tlačive, ktorého obsah určí Sociálna poisťovňa.

47. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava rozhodnutím č. 700-0213143509- GC04/09 zo dňa 24. novembra 2009 predpísala žalobcovi dlžné poistné za obdobie január 2004 až december 2008 v celkovej sume 4.713,50 eur. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 31. decembra 2009, pričom žalobca predpísané dlžné poistné včas neuhradil.

48. Predmetom kasačného konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým bolo potvrdené prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava, ktorým podľa § 178 ods. 1 písm. a), deviaty bod a § 240 zák. č. 461/2003 Z. z. žalobcovi predpísala penále z dlžnej sumy poistného v sume 3.565,28 eur za obdobie mesiacov január 2004 až december 2008 vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma zaplatená v hotovosti.

49. Úlohou správneho súdu bolo preskúmať rozhodnutie žalovanej a konanie tomuto rozhodnutiu predchádzajúce, pričom nebolo jeho úlohou skúmať rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava o predpísaní dlžného poistného žalobcovi, na základe čoho sa kasačný súd ako ani správny súd nemohli zaoberať namietaným nedoručením predmetného rozhodnutia.

50. V konaní nebolo sporným, že žalobca ako samostatne zárobkovo činná osoba povinná odvádzať poistné na nemocenské poistenie, na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistné na invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity, poistné a príspevky neodviedol včas za obdobie od januára 2004 do decembra 2008 v celkovej výške 4.713,50 eur. Dlžné poistné mu bolo predpísané samostatným rozhodnutím pobočky žalovanej v Bratislave zo dňa 24. novembra 2009, ktoré právoplatnosť nadobudlo dňa 31. decembra 2009. V konaní tiež nebolo sporným, že dlžné poistné bolo uhradené až v dňoch 22. septembra 2010 a 17. januára 2011. Žalovaná predpísala žalobcovi penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy poistného za každý deň omeškania, celkovo vo výške 3.565,28 eur.

51. Žalobca, ktorý namietal, že žalovaná mu predpísala penále v nesprávnej výške, nekonkretizoval v akom rozsahu a s poukazom, na ktoré skutočnosti či zákonné ustanovenia sa domnieva, že predpísané poistné je neprimerané. Kasačný súd v zhode s názorom krajského súdu konštatuje, že žalovaná s poukazom na § 240 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. správne pristúpila k predpísaniu penále, ktorého celková výška zodpovedá aj ustanoveniu § 240 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. a nepresahuje dlžnú sumu poistného a príspevkov za kontrolované obdobie.

52. V súvislosti s námietkou žalobcu, týkajúcou sa nezrozumiteľnosti výpočtu penále kasačný súd uvádza, že ustanovenie § 240 zák. č. 461/2003 Z. z. presne vymedzuje kedy a komu je Sociálna poisťovňa povinná penále predpísať, spôsob výpočtu penále a výšku penále (percentuálnu sadzbu), pričom z ods. 2 tohto ustanovenia vyplýva, že predpísané penále nemôže presiahnuť dlžnú sumu poistného. Na výpočet penále má rozhodujúci vplyv výška poistného zaplateného po dátume splatnosti poistného, dátum splatnosti poistného, dátum zaplatenia poistného a následne zistený počet dní omeškania. Akékoľvek iné skutočnosti nemožno zohľadniť. Preto je právne irelevantné, kedy pobočka Sociálnej poisťovne pristúpi k predpísaniu penále rozhodnutím.

53. Výška penále, vypočítaná podľa ustanovenia § 240 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. podľa ustanovenia § 240 ods. 2 cit. zákona nemôže presiahnuť dlžnú sumu poistného za kontrolované obdobie. Ustanovenie § 240 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. predstavuje právnu ochranu poistenca v tom smere,

aby mu nebola predpísaná vyššia suma penále, ako bola dlžná suma poistného. Z uvedeného vyplýva, že Sociálna poisťovňa môže predpísať penále len do výšky dlžnej sumy poistného (istiny), nie viac. Ak výška penále, vypočítaná podľa ustanovenia § 240 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. nepresiahne dlžnú sumu poistného, tak penále možno predpísať v tejto vypočítanej výške, ale ak presiahne dlžnú sumu poistného, tak penále možno predpísať len do výšky istiny.

54. Kasačný súd poukazuje tiež na tú okolnosť, že na výšku prípadného penále má rozhodný vplyv sám povinný subjekt, nakoľko on sám ovplyvňuje deň úhrady dlžného poistného a príspevkov, čo má priamy vplyv na obdobie omeškania, a tým aj na výšku penále. Tak ako v prípade omeškania s plnením peňažného záväzku v súkromnoprávných, obchodnoprávných či obdobných vzťahoch nastupuje inštitút úrokov z omeškania, v prípadoch nesplnenia určitej konkrétnej povinnosti ustanovenej zákonom (resp. v prípade omeškania s jej plnením) nastupuje inštitút penále ako obdobný a legitímny peňažný postih, čoho si žalobca mohol a mal byť vedomý. V uvedenom kontexte preto neobstojí obrana žalobcu, že penále mu malo byť predpísané skôr. Na trvanie povinnosti žalobcu uhradiť penále za celkové obdobie omeškania (nepresahujúce výšku dlžného poistného za kontrolované obdobie) nemá vplyv komunikácia žalobcu so žalovanou ohľadom povinnosti prihlásiť sa, resp. o možnosti byť samoplatcom, ktoré by malo vplyv na rozhodovanie súdu o žalobe voči predpísanému dlžnému poistnému, keď žalobca takúto žalobu nepodal, a predmetné rozhodnutie je právoplatné.

55. Pokiaľ žalobca namietal premlčanie práva na predpísanie vyššie uvedeného penále, správny súd uvádza, že žalovaný správne pri vyporiadaní sa s touto námietkou žalobcu vychádzal z § 147 ods. 1 a 2 zák. č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého právo predpísať poistné sa premlčí za 10 rokov odo dňa jeho splatnosti, avšak toto právo sa nepremlčuje, ak nebola splnená povinnosť ustanovená v § 228 ods. 1 a § 231 ods. 1 písm. b). Vychádzajúc z tohto zákonného ustanovenia sa podľa § 241 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. na pokuty a penále vzťahujú aj ustanovenia § 147 o poistnom primerane. Preto námietka premlčania penále vznesená žalobcom nebola relevantná s poukazom na nesplnenie si povinnosti podľa § 228 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z.

56. K námietke žalobcu, že prvostupňové rozhodnutie nemohlo dňa 26. septembra 2015 nadobudnúť právoplatnosť, kasačný súd poukazuje na odsek 54 odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, pričom má za to, že tento sa s predmetnou námietkou žalobcu riadne a dostatočne vysporiadal.

57. Pokiaľ žalobca namietal, že krajský súd v napadnutom rozsudku neuviedol, ktoré skutočnosti má za preukázané, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, keďže nezobral do úvahy dôkazy predložené žalobcom, t.j. čestné vyhlásenia, kasačný súd uvádza, že čestné vyhlásenia sa týkali doručovania rozhodnutí žalovanou, pričom s otázkou doručovania sa krajský súd dostatočne vysporiadal.

58. K námietke žalobcu o odňatí možnosti konať pred súdom a nemožnosti zúčastniť sa pojednávania jeho zástupcom pre zdravotné problémy, kasačný súd poukazuje na obsah súdneho spisu a na zápisnicu o pojednávaní zo dňa 7. decembra 2017, z ktorých vyplýva, že predvolanie na pojednávanie bolo zástupcovi žalobcu doručené dňa 11. novembra 2017, pričom ten svoju neúčast' na pojednávaní neospravedlnil a ani nežiadal o odročenie pojednávania. Sám žalobca na pojednávaní uviedol, že nemá vedomosť prečo sa jeho zástupca nedostavil na pojednávanie. Krajský súd vyhlásil uznesenie, že v zmysle § 114 SSP bude pojednávať v neprítomnosti zástupcu žalobcu. Následne bol vyhlásený rozsudok a pojednávanie bolo skončené o 09:15 hod. Z úradného záznamu krajského súdu vyplýva, že o 09:40 hod. sa dostavil zástupca žalobcu, ktorý ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní z dôvodu, že zaspal. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na to, že svojho zástupcu si vybral sám žalobca, a preto skutočnosť, že jeho zástupca sa bez ospravedlnenia nedostavil na pojednávanie nemôže byť na ťarchu súdu. V prípade ak bolo pojednávanie nariadené so začiatkom o 09:00 hod., nebolo povinnosťou krajského súdu čakať so začiatkom pojednávania na moment dostavenia sa zástupcu žalobcu, pričom sám žalobca uviedol, že nemá vedomosť, prečo sa jeho splnomocnený zástupca nedostavil, keď sa dohodli, že v budove súdu sa stretnú o 08:30 hod. Krajský súd nemohol mať vedomosť o tom, že zástupca žalobcu sa dodatočne dostaví, pričom ak už bol rozsudok vyhlásený, krajský súd bol ním viazaný.

59. Za odňatie možnosti konať pred súdom sa považuje taký chybný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu zákon priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Kasačný súd v prejednávanej veci takéto pochybenie nevezhladol, a preto nemožno vyhodnotiť túto námietku žalobcu ako náležitú.

60. V kontexte vyššie uvedeného potom tvrdenia o odňatí možnosti konať, o spochybnení nestrannosti krajského súdu, o absencii zásad slušného a dobrého správania, ako aj o nemožnosti predloženia ďalších dôkazov vzhľadom na to, že zástupca žalobcu sa výlučne z vážnych zdravotných dôvodov na pojednávaní dňa 7. decembra 2017 nemohol zúčastniť, pretože nemohol chodiť, o čom má početné lekárskej správy a o čom mal senát krajského súdu vedomosť - vyznievajú zavádzajúco a kasačný súd s poukazom na vyššie uvedené, ich pre účely posúdenia zákonnosti napadnutého rozhodnutia považoval za právne irelevantné.

61. Kasačný súd na záver dodáva, že z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR aj Ústavného súdu SR vyplýva, že súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces.

62. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu a s príhľadnutím na ustanovenie § 461 SSP dospel k záveru, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. S týmito sa kasačný súd stotožňuje v celom rozsahu.

63. Kasačný súd zároveň uvádza, že „Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Taktiež podľa už mnohonásobne judikovaného názoru ústavného súdu základné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemôžu byť porušené iba tou skutočnosťou, že sa všeobecné súdy nestotožnia vo svojich záveroch s požiadavkami účastníka konania (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 111/2017-17 z 8. marca 2017).

64. Vzhľadom na uvedené skutočnosti kasačný súd rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

65. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznal, nakoľko sťažovateľ nebol úspešný a dôvod pre priznanie náhrady trov konania žalovanej nezistil.

66. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.